

Prof. dr hab. Roman Drozd
Instytut Historii
Akademia Pomorska w Słupsku
POLSKA

Słupsk, 20 stycznia 2022 r.

RECENZJA

**dorobku doc. PhDr. Michala Šmigel'a, PhD na tytuł profesora
(oponentský posudok)**

I. Dane ogólne o Kandydacie.

Pan doc. PhDr. Michal Šmigel', PhD uzyskał stopień magistra w 2002 roku na Uniwersytecie Mateja Bela w Banskej Bystrici z zakresu geografii i historii. Od 2002 roku był doktorantem na Wydziale Historycznym, a następnie w latach 2004 – 2005 pracował jako asystent na Wydziale Humanistycznym tegoż Uniwersytetu. W roku 2003 złożył pomyślnie egzamin na stopień „*doctor philosophiae*” (PhDr), a trzy lata później obronił dysertację na stopień „*philosophiae doctor*” (PhD) na podstawie pracy „Opcia a presídlenie občanov Československa do ZSSR na základe československo-sovietskej dohody z 10. júla 1946”. Z kolei w 2008 roku uzyskał stopień docenta na podstawie obronionej rozprawy habilitacyjnej „Banderovci na Slovensku (1945 – 1948)”. W swojej pracy zawodowej cały czas związany jest z Uniwersytetem Mateja Bela w Banskej Bystrici. W latach 2012-2016 pełnił funkcję zastępcy Dziekana do spraw nauki i przewodów doktorskich na Wydziale Filozofii UMB.

II. Charakterystyka osiągnięć naukowych Kandydata

Dorobek naukowy doc. PhDr. Michala Šmigel'a, PhD jest okazały i znacząco przekracza minima określone dla osób ubiegających się o tytuł profesora.

Kandydat jest autorem 5 monografii, w tym 4 jako współautor wydanych na Słowacji. Warto podkreślić, że jedna z nich ukazała się w języku angielskim i rosyjskim. Jest także redaktorem i współredaktorem 23 prac zbiorowych i redakcji dokumentów, z czego 9 zostało wydanych w Polsce, 2 w Kanadzie i 1 w Rosji. Oprócz tego jest autorem 10 rozdziałów w monografiach, w tym po 2 opublikowane w Kanadzie i Polsce. Oprócz monografii i rozdziałów Kandydat opublikował 113 artykułów naukowych w różnych językach (słowackim, czeskim,

polskim, ukraińskim, rosyjskim i angielskim), z czego 37 ukazało się w czasopiśmie naukowych, w tym 15 z bazy WoS i Scopus. Kolejne 76 artykułów zostało opublikowanych w pracach zbiorowych, w tym 32 za granicą (Ukraina, Białoruś, Indie, Polska, Rumunia, Słowenia, Mołdowa, Rosja, Serbia, Czechy, Gruzja). Opublikował także 27 artykułów w innych czasopiśmie i pracach zbiorowych, w tym 11 za granicą (Ukraina, Polska, Czechy, Białoruś, Kazachstan i Turkmenistan).

Na wysoką wartość naukową prac Kandydata wskazuje wskaźnik cytowań, który ogółem wyniósł 575 cytowań, z czego 222 to cytowania zagraniczne, w tym 41 w bazach WoS i Scopus. Pozostałe 331 cytowań to krajowe, w tym 7 w Scopus i WoS. Publikacje Kandydata doczekały się 11 recenzji w krajowych i 11 w zagranicznych wydaniach. Należy podkreślić, że zagraniczne cytowania pochodzą z kilkunastu państw europejskich oraz z USA, Kanady, Izraela i Japonii.

III. Udział w konferencjach naukowych

Kandydat przejawiał bardzo dużą aktywność konferencyjną. Uczestniczył aktywnie w 94 konferencjach i seminariach naukowych, z czego 43 odbyły się na Słowacji, a 51 w innych państwach. Był także organizatorem lub współorganizatorem 14 konferencji naukowych, także za granicą (Ukraina, Serbia).

IV. Działalność projektowo-badawcza (grantowa)

Na uwagę zasługuje duża aktywność grantowa Kandydata. Uczestniczył w 25 projektach naukowych w kraju i za granicą. 17 z nich to krajowe, w tym 15 to VEGA, 1 KEGA i 1 Centrum excelentności. Pełnił w nich funkcję kierownika projektu – 5 razy, zastępcę kierownika – 5 razy, a 7 razy był uczestnikiem projektu. Z kolei w 8 projektach międzynarodowych był dwa razy koordynatorem a 6 razy uczestnikiem.

V. Szkolenie kadr naukowych

Pan doc. PhDr. Michal Šmigel, PhD pełnił funkcję promotora w czterech przewodach na uzyskanie stopnia doktora:

1. Mgr. Juraj Lepiš, PhD.: „*Územie hornej Oravy a severného Spiša v rokoch 1938 – 1945 (prinavrátene a inkorporácia)*“;

2. PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD.: „*Situácia na severnom Spiši a hornej Orave po skončení druhej svetovej vojny (1945 – 1947) v kontexte česko-slovensko-poľských vzťahov*“;

3. Mgr. Martin Šromovský, PhD.: „*Antisemitizmus (antisionizmus) v Československu v rokoch 1948 – 1953*“;

4. Mgr. Juraj Jankech, PhD.: „*Repatriácia a emigračné tendencie židovskej menšiny na Slovensku v rokoch 1945 – 1949*“.

Kandydat od 2008 roku jest członkiem komisji studiów doktoranckich na Wydziale Filozofii UMB i bierze udział w pracach komisji obrony prac doktorskich w zakresie studiów 2.1.9 historia Słowacji / 7115 nauki historyczne. Kandydat był także dwa razy członkiem Komisji w sprawie nadania stopnia naukowego doktora w Czechach oraz pięć razy pełnił funkcję recenzenta w przewodach doktorskich. Raz wchodził w skład Komisji do nadania stopnia docenta oraz cztery razy recenzował rozprawy habilitacyjne.

VI. Udział w radach naukowych i kolegiach redakcyjnych czasopism oraz towarzystwach naukowych

Kandydat w latach 2012-2015 pełnił funkcję przewodniczącego Rady Naukowej czasopisma *Motus in verbo* (Banska Bystrica) oraz był lub jest członkiem 11 kolegiów redakcyjnych, w tym w trzech czasopismach w Ukrainie i po dwóch w Polsce, Rosji i na Białorusi. Część z nich znajduje się w bazie WoS lub Scopus.

Obecnie przynależy do sześciu słowackich komisji i towarzystw o charakterze naukowym.

VII. Działalność dydaktyczna

Pan doc. PhDr. Michal Šmigel, PhD ma także osiągnięcia w działalności edukacyjnej, którą zajmuje się przez ostatnie 19 lat. Prowadził i prowadzi różne formy zajęć z historii XIX i XX wieku dla studentów oraz nauczycieli historii. Do tej pory wypromował 31 magistrów i 33 licencjatów. Był także promotorem 7 prac dyplomowych z pogłębionych studiów z historii oraz prac na PhDr.

Jest autorem skryptu dla studentów *Kapitoly z dejín Sovietskeho zväzu. Deportácie a štátna násilie v období stalinizmu 1929 – 1953* (Banská Bystrica: UMB, 2021; 118 s.) oraz współautorem skryptu *Migračné pohyby z krajín a medzi krajinami V4 v historickej perspektíve (vybrané problémy)* (Banská Bystrica: UMB, 2017; 160 s.). Jest także współautorem dwóch rozdziałów w podręcznikach dla studentów wydanych przez Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku: *Rewolucja Rosyjska (1917)* oraz *Rosja i Ukraina w czasie wojny domowej (1918-1920)* (w) *Historia Rosji i Ukrainy: (XX - początek XXI wieku)*; Mińsk: BUP, 20020.

VIII. Współpraca międzynarodowa

Kandydat może poszczycić się bardzo rozwiniętą współpracą międzynarodową. W zakresie działalności edukacyjnej na zaproszenie ośrodków zagranicznych wygłaszał wykłady, współpracował przy tworzeniu tekstów edukacyjnych, odbywał staże. Brał aktywny udział w działalności badawczo-wydawniczej w zakresie publikacji prac naukowych oraz jest członkiem kolegiów redakcyjnych zagranicznych czasopism naukowych. Na uwagę zasługuje jego działalność międzynarodowa na polu badawczym. Brał udział w kilku projektach naukowych. Angażował się także w organizację międzynarodowych konferencji naukowych. Współpracuje z wieloma naukowcami z Polski, Czech, Serbii, Danii, Kanady, Ukrainy, Rosji, Kazachstanu i Białorusi.

IX. Ocena najważniejszych osiągnięć naukowych

1. ŠMIGEL, Michal - MIČKO, Peter: Evakuácia v znamení úteku : (utečenci z Ukrajiny a Poľska na Slovensku v roku 1944). - 1. vyd. - Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006. - 125 s. [8,92 AH]. - ISBN 80-8083-282-X

[ŠMIGEL, Michal (50%) - MIČKO, Peter (50%)]

Monografia ma charakter nowatorski. Po raz pierwszy w przestrzeni historiografii środkowo-europejskiej ukazano masową falę uchodźców z Ukrainy sowieckiej pod koniec II wojny światowej. Ucieczka ludności była wywołana jej obawą przed zbliżającymi się wojskami sowieckimi z jednej strony, a z drugiej była wspierana przez działania niemieckich oddziałów tyłowych. Autorzy monografii przeanalizowali jedną z tych fal uchodźców, która napłynęła na Słowację w drugiej połowie 1944 r. Wówczas to strona słowacka w porozumieniu z władzami niemieckimi udzieliła schronienia około 20 tys. uchodźców, głównie z Galicji Wschodniej. Ogólnie rzecz biorąc, monografia przedstawia nie tylko szczegółowy obraz fali uchodźców (system państwowy, socjalny itp.), ale także mechanizmy przemieszczania się uchodźców przez Słowację do Europy Zachodniej. Omawia także procedury azytowe/uchodźcze obowiązujące wówczas na Słowacji. Praca doczekała się ponad 20 cytowań.

2. ŠMIGEL, Michal - KRUŠKO, Štefan: Opcia a presídlenie Rusínov do ZSSR (1945 - 1947) : na základe československo-sovietskej dohody z 10. júla 1946. - 2. dopl. a rozš. vyd. - Bratislava : Goralinga, 2011. - 341 s. [22,35 AH]. - ISBN 978-80-970042-6-2
[ŠMIGEL, Michal (75%) - KRUŠKO, Štefan (25%)]

Monografia na tle polityki narodowościowej Czechosłowacji omawia kwestię rozwiązania problemu ukraińskiego (rusińskiego) na Słowacji po II wojnie światowej. Ukazuje

mało znane dotychczas zagadnienia związane z przesiedleniem Ukraińców (Rusinów) ze Słowacji do ZSRR na podstawie porozumień czechosłowacko-sowieckich. Autorzy wskazują, że przesiedlenie to wpisywało się w ówczesną politykę narodowościową władz czechosłowackich, które dążyły do pozbycia się z terytorium państwa niechcianych narodowości, zwłaszcza Niemców i Węgrów. W pracy opisano także sytuację przesiedleńców w nowym miejscu osiedlenia, czyli na Wołyniu na Ukrainie sowieckiej. Ukazano także ich trudności adaptacyjne w nowym miejscu osiedlenia oraz nielegalne ucieczki na Słowację a także podejmowane próby reemigracyjne z lat 50-tych, 60-tych i 90-tych XX wieku. Jak dotąd monografia jest jedyną słowackojęzyczną pracą naukową dotyczącą przesiedlenia Ukraińców (Rusinów) ze Słowacji do Związku Sowieckiego. Monografia doczekała się drugiego wydania oraz ponad 70 cytowań.

3. ŠMIGEL, Michal: Banderovci na Slovensku 1945 - 1947 : niektoré aspekty pôsobenia jednotiek Ukrajinskej povstaleckej armády na území krajiny. - 2. dopl. vyd. - Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2008. - 232 s. [11,65 AH]. - ISBN 978-80-8083-662-7 [ŠMIGEL, Michal (100%)]

Monografia jest pierwszą pracą naukową powstałą po 1990 roku w czesko-słowackiej historiografii na temat Ukraińskiej Powstańczej Armii i jej działań w Czechosłowacji w latach 1945-1947. Autor w tej monografii omawia działalności oddziałów Ukraińskiej Powstańczej Armii (tzw. Banderowców) na Słowacji (Czechosłowacja) w latach 1945 – 1947. Zawarte w niej ustalenia przeczą wizerunkowi Banderowców kreowanego przez ówczesną propagandę komunistyczną. Autor analizuje tzw. rajdy oddziałów UPA z terenu południowo-wschodniej Polski na północny wschód Słowacji w latach 1945-1946 oraz przejście tych jednostek przez terytorium Czechosłowacji do amerykańskiej strefy okupacyjnej w Niemczech w 1947 r. Analizuje nie tylko militarno-polityczne aspekty tego zagadnienia, ale także przedstawia interesujące aspekty wpływu rajdów UPA na otoczenie polityczno-społeczne kraju. Warto podkreślić fakt, że działalność ukraińskich powstańców ukazana jest w szerszym kontekście antykomunistycznego i antysowieckiego ruchu oporu w Europie Wschodniej i Środkowej po II wojnie światowej. Monografia doczekała się drugiego wydania oraz ponad 70 cytowań.

4. MENKOUSKI, Viachaslau - ŠMIGEL, Michal - DUBINKA-HUSHCHA, Lizaveta: "The hunger games": Ukrainian famine of 1932 - 1933 in history, historiography and historical policy. - 1. vyd. - Banská Bystrica : Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum, 2020. - 270 s. [19,28 AH]. - ISBN 978-80-557-1765-4 [MENKOUSKI,

Viachaslau (33%) - ŠMIGEL, Michal (34%) - DUBINKA-HUSHCHA, Lizaveta (33%)]

To pierwsza praca naukowa w słowacko-czeskiej przestrzeni historiograficznej (wydana przez Uniwersytet Mateja Bela - Belianum), poświęcona Wielkiemu Głodowi (Hołodomorowi) na Ukrainie sowieckiej w latach 1932-1933. Jest to międzynarodowy (białorusko-słowacko-duński) projekt autorski poświęcony analizie polityki historycznej Ukrainy i Federacji Rosyjskiej w zakresie głodu, badaniu świadomości historycznej, pamięci zbiorowej i historycznej w przestrzeni postsowieckiej. W części historiograficznej publikacji wykorzystano prace naukowe historyków rosyjskich i ukraińskich, a także badaczy angloamerykańskich, środkowoeuropejskich i skandynawskich. Autorom książki udało się połączyć w jednej pracy trzy główne problemy naukowe – historię głodu, jego odzwierciedlenie w historiografii oraz wykorzystanie głodu w polityce pamięci, wskazując główne osiągnięcia naukowe i perspektywy dalszych badań. Ta dwujęzyczna publikacja (w języku angielskim i rosyjskim) bez wątpienia przyczyni się do międzynarodowej popularyzacji tragicznych wydarzeń na Ukrainie sowieckiej w latach 1932-1933. Zapewne doczeka się ona wielu cytowani.

X. Konkluzja

1. Konstatujem, že doc. PhDr. Michal Šmigel, PhD. splňa všetky kritériá (vo väčšine prípadov ich výrazne prekračuje) uvedené v konaní na vymenovanie profesorov v odbore inauguračného konania slovenské dejiny na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

2. Jednoznačne odporúčam Vedeckej rade Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici schváliť návrh na vymenovanie doc. PhDr. Michala Šmigela, PhD. za profesora v odbore inauguračného konania slovenské dejiny.

Prof. dr hab. Roman Drozd

